

Remiss av SOU 2019:45 Framtidens kemikaliekontroll - Hantering av kombinationseffekter och gruppvis hantering av ämnen; DNr: M2020/00226/Ke

SPBI har inte fått den rubricerade remissen för synpunkter men lämnar ändå följande yttrande.

SPBI uppmanar också Miljödepartementet att se över distributionslistorna för remisser från Miljödepartementet. SPBI är inte medlemmar i organisationen Svensk Näringsliv och får därmed inte tillgång till remisser från dem.

Synpunkter

SPBI delar de synpunkter som skickats in som svar på denna remiss från Kemiska Tekniska Föreningen (KTF). SPBI begränsar detaljsynpunkterna till det i utredningen som särskilt berör petroleumämnen.

Petroleumprodukter

Precis som utredningen noterar så är petroleumämnen UVCB (Substances of Unknown or Variable composition, Complex reaction products or Biological materials) och "ofta inte möjligt att ange komponenterna exakt, eftersom sammansättningen varierar". De består av just kemiska komponenter och är inte blandningar i regulatorisk mening (vilket utredningen låter påskina på s.32)

Petroleumämnen som alla har sitt ursprung i råolja, genomgår en mängd kemiska/fysikaliska processer före ämnet når marknaden. Ämnena spänner från lätta, korta kolkedjor såsom nafta till de tyngsta och mest viskösa såsom bitumen.

REACH-lagstiftningen tillåter gruppering av kemiska ämnen och detta omskrivs i utredningen. Det är en god princip som ska tillåtas både vid riskhantering men också vid farobedömning. För petroleumämnen finns i nuläget ca 20 kategorier av fysikaliskt/kemiskt lika ämnen med snarlika tillverkningsprocesser. Två av dessa kategorier – LBO (lubricant base oils) och HRBO (highly refined base oils, eller vitolja) – innehåller ca 25 toxikologiskt välstuderade ämnen. Den samlade kunskapen konstaterar att ämnena i båda dessa två kategorier är säkra¹ och behöver inte klassificeras som farliga enligt europeiska lagstiftningen CLP².

Utredningen föreslår att en bedömningsfaktor för blandningar (MAF; mixture assessment factor) ska införas om data för samexponering för olika ämnen saknas. Med tanke på att det finns miljontals kemiska ämnen i vår närmiljö såväl antropogena och naturligt skapade är det svårt att se hur denna modellering för samexponering skulle kunna se ut i praktiken. Att då lägga till en MAF kan kännas

¹ LBO; Möter legala kravet IP346<3%, vilket kan uppfyllas genom hydrering vilket reducerar carcinogena aromatiska kolväten.

² <https://www.concawe.eu/wp-content/uploads/mineral-oils-are-safe-for-human-health.pdf>

tilltalande vid första anblicken men redan idag används goda säkerhetsmarginaler vid riskbedömningar.

För att säkerställa att en kemikalie är ofarlig testas den vid maximalt 1000 mg substans per kg råtta, vilket motsvarar ca 500 mg per råtta. Denna översta gräns har minskat med åren på grund av etiska djurskäl. Många petroleumämnen har testats före riktlinjerna ändrades och har doserat upp till 5000 mg/kg råtta. Dagens "limit dose" om 1000 mg/kg råtta skulle omräknat till människa betyda ca 70 g substans per dag, vilket är ungefär en sandwich-glass om dagen, medan 5000 mg/kg motsvarar 350 g hos människa dvs ca 6 stycken 88:an glassar. Ses ingen påverkan på råttan vid denna dos anses ämnet vara ofarligt. Detta är alltså fallet med LBO och HRBO som till och med testats upp till 5000 mg/kg men ändå inte påvisat farlighet. Trots detta gör utredningen ingen skillnad på farliga eller ofarliga ämnen. Alla ska använda MAF och inget av detta diskuteras i konsekvensbeskrivningen.

Petroleumindustrin har gjort en första screening av vilka konsekvenser införandet av MAF skulle få. Av alla ca 180 REACH-registrerade petroleumämnen (klassade och oklassade) skulle 40% förbjudas om MAF=3. Vid MAF=10 eller t o m 100 skulle inga petroleumämnen kunna säljas till industri eller konsument.

För just konsumentprodukter där oklassade, ofarliga oljor som t ex LBO och HRBO ingår kommer MAF=3 betyda att många nuvarande användningsområden blir förbjudna. Detta gäller för t ex smörjmedel, rengöringsmedel, polermedel, limmer, gödningsmedel, läderbehandlingsprodukter och textulfärg – och impregneringsprodukter.

Johan Andersson
VD

Ebba Tamm
Produkt- och Miljöexpert